

Konuşsalar mıydı?

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Kendisine gösterilen, hiçbir şekilde kabul edilemeyecek saygısızlık bir yana

Adnan Çoker'le Hülya Avşar'ın son kavgası son derecede doğal. Başka bir şeyin olacağını beklemek ve olmasını istemek safdillik.

Avşar, önüne gelen her yerde aydınları eleştiriyor. Bana asıl çarpıcı gelen de bu. Çünkü, Avşar'ın getirdiği aydın eleştirisi aydınlar arasında çok yaygınlık kazanmış ve çok kökleşmiş bir izlenimden, bir aydın kabulünden doğuyor. O zaman sorulması gereken soru şu: Bu tartışma niye? Neden Türkiye'de aydın böyle bir sorun odağı?

Bunun bir yanıtı var: Aydınların daima toplumcu, 'müeddep' bir yanının bulunması isteniyor. Aydınların 'adaba uygun' davranması bekleniyor. Bu da doğal. Çünkü, aydınların doğuş koşulları bu anlayışı yaratmış. Tanzimat öncesinde ayrı bir sınıf ya da katman olarak aydın yok toplumda. İlk kez Genç Osmanlı kuşağı aydınları toplumun öncüsü konumuna oturtmuş. Onları muhalif yapmış. (O muhalefetler de ayrı bir sorun ya neyse...) Onlara toplumu dönüştürme işlevini yüklemiş. Bu anlayış sonunda Cumhuriyeti hazırlamış. Devlet, askeriye, mülkiye ve ilmiyeden oluşurken, ilmiye sınıfını o dönemden sonra sivil aydınlar meydana getirmiş. Aydın orada da 'öğreten adam', bilen ve yol gösteren kişi.

Bu çok sakıncalı bir durum. Sonunda aydınları devlet ve iktidarla iç içe geçiriyor. Aydınların her şeyden bağımsız bir kimlik kazanmasını engelliyor. Aydınların kendi ve doğru bildiği adına muhalif olmasını, adeta doğal muhalif olmasını ortadan kaldırıyor. Bütün bir cumhuriyet siyaseti tarihi ve aydınların onunla ilişkisi bu birleşme-kopuşma tarihidir ve asıl rahatsızlık duyulan da budur. Ayrışmamış herkesin iç içe, el ele olduğu bir toplum anlayışında, aydın ancak mevcut yapı içinde ve en fazlasından eleştirel olacak, ancak 'yapıcı eleştiri' getirecek. Muhalif kimliğini takınınca kötü oluyor, dışlanıyor. 'Uçuk' aydın vs. bu muhakemenin sonucu. Hülya Avşar'ın tepkisi, çok hazin ama, aslında belli bir toplumsal anlayışın ve belli bir aydın kesiminin gene aydınlarla yönelttiği tepki.

Şimdi gelelim işin sanat-sanatçı yanına. Gerçekten de Avşar, çok önemli değil ama bir örnek diye ele alalım, işin o kısmına tepki göstermiyor. Buna mukabil, Adnan Çoker, onu sanata saygılı olmaya davet ediyor. Bu, çok garip bir durum. Aydın-sanatçı, bir 'show girl'ü sanata saygı duymaya çağırıyor. Oysa, Avşar kendi haline bırakılsa ne olur? Olmaz; çünkü, sanatın 'ulvi ve münezzehe' olduğuna inanılıyor. İsteniyor ki, 'yüksek sanat' dokunulmaz olsun, kimse onun karşısında tepki göstermesin, herkes ona tapınsın. Onu üretenler ayrıcalıklı insanlar olarak saygı görsünler, ayrıcalık kazansınlar. Çoker'in tavrı bu 'modernist', hatta 'burjuva' tavidir. Ben de aynı şeyi dileyebilirim ama inandığım şeye tepki gösteren bu işin içermesi gereken ciddiyetten uzaksa susarım, ciddiye almam; o kadar.

Kaldı ki, sanata saygıya çağırarak ve sanata 'saygı duymak' gerçekten vahim sonuçlar doğurabilir. Bunu yaşayan bir tek kişi tanıyorum ben: Zeki Müren. Bir popüler kimlik olarak onun seyirciye 'duyduğu' ve ondan 'gördüğü' saygı, bütün o 'paşa', 'sanat güneşi' lakapları acaba kimi rahatsız etmiyor? Bu durumda, Erol Aksoy'un kabul edilecek yanı bulunmayan müdahalesi bir yana, bence Avşar, 'tıynet'ine uygun davranmıştır da, belki ona tepki gösteren Çoker de bir popüler kültür insanı gibi çıkmıştır ortaya.

Şimdi söyleyin, yani Çoker'le Avşar, yan yana gelecek, Zeyd'in resmi üstünde konuşacaklardı, ya da Avşar, bir 'aydın' gibi davranacaktı, öyle mi?.. Bir de şuna cevap verin: kimin tavrı daha 'avant-garde'?